

Till:
Landstinget Sörmland
Kultur och Utbildning
Mikael Palo, förvaltningschef
Kultur.utbildning@dll.se

Stockholm 28 september 2017

KLYS synpunkter på Landstinget Sörmlands handlingsplan för kultur 2018

KLYS har tagit del av Landstinget Sörmlands handlingsplan för kultur för 2018 och vill för de yrkesverksamma kulturskaparnas räkning härmed lämna följande yttrande. Vi vill påpeka att vi i detta övergripande yttrande valt att inte återkoppla på samtliga avsnitt i planen, då vissa av KLYS medlemsorganisationer i stället väljer att yttra sig över den remissversion av kommande ny kulturplan som Sörmland ska lägga fram nästa år.

Vi värdesätter en löpande dialog med Sörmlands kulturförvaltning och ser fram emot fortsatta samtal i kultur- och konstnärspolitiska frågor. Vi tackar för att vi getts tillfälle att yttra oss över denna plan.

KLYS och kulturpolitiska kärnfrågor

KLYS – Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd utgör en samlad röst för Sveriges kulturskapare i den nationella kulturpolitiken. KLYS företräder via sina 14 medlemsorganisationer ca 30 000 yrkesverksamma kulturskapare i Sverige. Dessa arbetar som bl.a. författare, dramatiker, journalister, bildkonstnärer, musiker, kompositörer, tonsättare, regissörer, skådespelare, filmare och dansare. Organisationerna samarbetar under KLYS paraply i frågor som rör t ex kulturpolitik, upphovsrätt, arbetsmarknad, trygghetssystem och yttrandefrihet.

Bland KLYS viktigaste frågor, som även gäller arbetet med regionala kulturplaner och samverkansmodellen, är att principen om armlängds avstånd används och värnas. Denna princip har skapats för att konsten ska kunna stå fri från politiska viljor, och är av yttersta vikt för att konstnärlig frihet ska kunna upprätthållas och att demokratiska samtal ska kunna ske i samhället. Enligt principen ska konstnärliga och kvalitativa bedömningar inte göras av den politiska sfären utan av sakkunniga ämnesexperter, yrkesverksamma kulturskapare och konstnärliga ledare, t.ex. i särskilda referensgrupper och bedömningskommittéer. KLYS bevakar också hur konstnärlig kvalitet och utveckling får utrymme, hur mångfalden inom kulturen främjas samt balansen mellan kultur- och aspektpolitik av olika slag.

Begrepp och definitioner

KONSTNÄR OCH PROFESSIONELL KULTURSKAPARE

KLYS förespråkar överlag begreppet "professionell kulturskapare" för att beteckna konstnärligt yrkesverksamma inom alla konstområden; såväl fritt verksamma, som institutionsanställda och kombinatorer. Vidare förespråkar KLYS, liksom Konstnärsnämnden, att begreppet konstnär - om och när det används - används för att beteckna verksamma inom *alla* konstområden, och inte endast i betydelsen bild- och formkonstnär, som nu görs på t.ex. sidorna 13-14 och 20-21.

BEGREPPET KONST

Liksom konstnärsbegreppet bör begreppet "konst" inte användas enbart i betydelsen bild- och formkonst, vilket mestadels görs nu i dokumentet. Det vore på sin plats att i planens skrivningar om bild- och formområdet specificera "konstnär" och "konst" utifrån vilket konstområde det handlar om, och för tydlighetens skull i stället genomgående skriva ut om det handlar om just bild- och formkonst.

KONSTENS EGENVÄRDE OCH KONSTNÄRLIG KVALITET

Ett av de nationella kulturpolitiska målen är "att främja kvalitet och konstnärlig förnyelse". Det är positivt att kvaliteten lyfts bland somliga konstnärliga insatser i handlingsplanen, men vi skulle gärna se en samlad redogörelse för hur Landstinget Sörmland övergripande arbetar med konstnärlig kvalitet, liksom för konstens och kulturens egenvärde.

Samråd med professionella kulturskapare

Enligt samverkansmodellens förordning ska de regionala kulturplanerna tas fram "efter samråd med länets professionella kulturliv och det civila samhället". Att använda sig av professionella kulturskapare som experter på sitt konstområde är ett utmärkt sätt att ta tillvara de professionella kulturskaparnas regionala erfarenheter, att utveckla diskussionen om kulturskaparnas villkor och att formulera en regional konstnärspolitik.

Formen för samråd väljer regionen själv. KLYS verkar för att dialoger sker i formaliserad form, dvs. att det finns en kontinuitet och långsiktiga strategier för att involvera professionella kulturskapare i dialog runt kulturplanens framtagande, genomförande och uppföljning. Vi har nyligen kartlagt det regionala kulturskaparsamarbetsarbetet i landet och ska under hösten 2017 presentera en samrådsguide med rekommendationer för samrådsarbetet i regionerna. KLYS verkar också för att samråden, där yrkesverksamma kulturskapare bidrar som experter, arvoderas. Vi har för ändamålet tagit fram särskilda arvodesrekommendationer i samarbete med våra medlemsorganisationer. Arvodesrekommendationerna ses nu över och nya kommer att presenteras inför 2018.

KLYS välkomnar att Sörmlands kulturförvaltning nu har ambitionen att utveckla dialogen med kulturlivet i länet med en konstområdesövergripande referensgrupp. Även om det är bra med en referensgrupp med representanter för hela kulturlivet, hoppas vi att landstinget på sikt väljer att inrätta ett renodlat professionellt kulturskaparråd med representanter som är yrkesverksamma inom kultursektorn i länet. KLYS står till kulturförvaltningens tjänst med stöd, samråd och rådgivning för utveckling av samrådsprocessen med professionella kulturskapare. KLYS kommande samrådsguide kan fungera som stöd för både kulturskapare och tjänstemän.

Generellt när det gäller regionala kulturskaparråd vill vi understryka att det är viktigt att samrådet omfattar både kulturskapare från det fria kulturlivet och anställda vid kulturinstitutioner i länet (samrådet kan naturligtvis också omfatta sådana kulturskapare som kombinerar anställningar vid institutioner med egenföretagande). Det är olyckligt om de institutionsanställda kulturskaparnas erfarenheter och synpunkter inte skulle komma fram på grund av obalans i representationen i kulturskapardialogerna, dvs. om vissa kulturskapare i länet får egen direktrepresentation och dialog, medan institutionsanställda, oavsett anställningsform, kanske bara representeras kollektivt via någon person på ledningsnivå. KLYS understryker vikten av att regionen beaktar denna problematik och agerar för att i samråden lyfta *alla* de professionellt verksamma kulturskaparnas röster och perspektiv i länet, oavsett deras anställnings-/verksamhetsform och institutionskoppling.

Tvärsektoriella perspektiv (s.4, 32)

KLYS välkomnar att Sörmland ska komplettera de tvärsektoriella perspektiven med frågor som rör kulturskapares villkor och en stärkt kulturell infrastruktur. Här vill vi särskilt lyfta fram vikten av konstområdesövergripande residensverksamhet och kompetensutveckling för yrkesverksamma kulturskapare i länet, gärna genom gemensamma interregionala satsningar med närliggande regioner.

Vi vill påminna om att all offentligt arrangerad och finansierad kultur ska följa och upprätthålla rimliga och avtalsenliga ersättningsnivåer för professionella kulturskapare inom samtliga konstområden, exempelvis MU-avtalet och enprocentsregeln på bild- och formområdet, arvodering vid litterära arrangemang, etc. I sammanhanget är det värt att upprepa vikten av att landstinget och kommunerna värnar om att följa gängse regler för upphovsrätt i all offentligt arrangerad kultur i länet.

Konstnärliga verksamheter

SCENKONST OCH MUSIK

Generellt vill vi uppmärksamma den problematik som är synnerligen kännbar på scenkonstområdet – att kulturinstitutionerna har svårt att upprätthålla och utveckla verksamheten eftersom uppräknningen av medel inte sker i samma takt som löne- och prisökningar.

Handlingsplanen visar på att Landstinget har en ambitiös agenda för scenkonsten i länet. Vi värdesätter att bl.a. nyskriven dramatik och musik samt genreöverskridande samverkan lyfts.

BILD OCH FORM

Bild- och formkonstnärer är en av de konstnärliga yrkesgrupper som har absolut lägst inkomster.

Mot denna bakgrund ser vi positivt på Sörmlands olika projekt för att lyfta samtidskonst som lär stärka den regionala infrastrukturen för bild- och formområdet. Vi påminner om vikten av att tillämpa MU-avtalet och enprocentsregeln.

FILMKULTURELL VERKSAMHET (s.24-25)

Oberoende Filmares Förbund ser att man vill satsa på jämställdhet och mångfald både bakom kameran samt i visningsrepertoaren av filmer. Bra med strategier att tillvarata och stimulera talangutveckling, särskilt hos kvinnor och rasifierade. Det är dock synd och ineffektivt att åldersbegränsa detta för unga talanger, då just dessa målgrupper ofta tar längre tid på sig att hitta till filmen. Stycket om visning och spridning är luddigt. Vi ser positivt på fler fönster och mötesplatser, men vilka är dessa arenor och vilka vänder man sig till? Dessutom saknas det tydliga formuleringar om hur uphovspersoner ska ersättas då deras verk visas på dessa arenor. Stycket om inflytande och delaktighet saknar konkreta formuleringar om hur man arbetar aktivt för att nå nya målgrupper utanför skolan.

Vi saknar en översyn av hur maktpositioner på filmområdet roterar, och uttalade bestämmelser om uppdragets längd för i filmkonsulentverksamheten. Det är oerhört viktigt att bedömarkompetensen hålls färsk och varierad, och att konsulenternas mandat är tidsbegränsat. Detta är en viktig förutsättning för ett aktivt och målmedvetet arbete mot mer mångfald på filmområdet.

För KLYS,

Carl Liungman
Regionalpolitisk sekreterare

KLYS – EN SAMLAD RÖST FÖR SVERIGES KULTURSKAPARE

Sveriges Författarförbund, Dramatikerförbundet, Svenska Journalistförbundet, Sveriges Läromedelsförfattares Förbund, Konstnärernas Riksorganisation, Svenska Tecknare, Svenska Fotografers Förbund, Föreningen Svenska Tonsättare, SKAP, Svenska Musikerförbundet, Symf, Teaterförbundet för scen och film, Svenska Regissörsföreningen, Oberoende Filmares Förbund, Unionen, fackklubben vid SR, SVT och UR

Alströmergatan 12, 7 tr, 112 47 Stockholm, +46 (0) 702621938 (reg.pol.sekr.), klys@klys.se, www.klys.se